

Образовање младих људи

Изјава на прагу 21. века

Овај документ су саставили највиши извршни званичници највећих светских омладинских покрета

Светског савеза удружења младих хришћана

Удружење младих хришћана ради са младим људима и осталим заинтересованим грађанима у скоро 130 земаља света у циљу усавршавања људи у свим сферама људских активности: друштвеној, економској, политичкој, културној, интелектуалној и духовној. На тај начин се потврђује визија о општој хуманости која је заснована на миру и правди за сваког.

Светског савеза удружења младих хришћанки

Светска организација младих хришћанки је међународни добровољни покрет који обједињује око 25 милиона жена које раде у 103 земље на достизању императива социјалне правде повећавајући учешће жена на свим друштвеним нивоима. Превазилазећи подељености, језичке и културне препреке, чланови Светске организације младих хришћанки заједничким снагама раде на праведном миру, одрживом развоју, једнакостима људских права и интегритету природног окружења.

Светске организације Скаутског покрета

У 215 земаља и територија постоји више од 25 милиона скаута, дечака и девојчица. Скаутство је животно образовање, забава са сврхом. Доприноси развоју младих људи у достизању њихових потпуних физичких, интелектуалних, емоционалних, друштвених и духовних потенцијала као појединаца, као одговорних грађана и као чланова локалних, националних и међународне заједнице.

Светске организације вођа девојака и скауткиња

ВАГГГС је, са скоро 10 милиона чланова, највећа добровољна организација за девојчице и младе жене у свету. Кроз своје националне организације у 136 земаља ВАГГГС спроводи динамичан, флексибилан програм неформалног образовања заснован на вредностима које одговарају потребама девојчица. Заснован на духовним вредностима, ВАГГГС је посвећен миру и грађанима света.

Међународне федерације Црвеног крста и Црвеног полумесеца

Међународна федерација Црвеног крста и Црвеног полумесеца је међународна хуманитарна организација са јединственом мрежом широм света. Она ради на побољшању ситуације најугроженијих људи на свету, пружајући помоћ без дискриминације и унапређујући хуманитарне вредности. Омладинска мрежа Црвеног крста и Црвеног полумесеца са својих неколико милиона волонтера већ 75 година у континуитету развија своје програме и активности.

уз активну подршку

Међународне асоцијације за доделу награда

Међународна асоцијација за доделу награда је одговорна за координацију и развој Међународне награде за младе људе и Британске награде Војводе од Единбурга. Ова награда је програм забавних активности, авантура смишљена да мотивише целокупну личност без обзира на пол, боју, вероисповест или способност. Од 1956. године око четири милиона људи из преко 90 земаља добило је шансу да утврди и достигне личне циљеве и да научи о себи и својој заједници.

1. УВОД

- 1.1 У најширем смислу, образовање је процес који траје читав живот и који омогућава непрекидан развој способности особе као појединца и као члана друштва. Сврха образовања је да допринесе потпуном развоју самосталне, одговорне и одане личности која подржава друге. Образовање се спроводи кроз неколико канала: формално (школе), животно (породица, група вршњака, медији) и неформално (омладински покрети, клубови). Сваки канал има веома важну улогу: сви су узајамно зависни и допуњују се.
- 1.2 Један од изазова пред свима нама је да схватимо да све брже промене у друштву битно утичу на младе људе што се мора мора одразити и на могућности за образовање које им се нуде. Главни проблем данас је што се формално академско образовање и даље види као једини битан део образовања. Тако је неформално образовање, које је најприкладније да припреми младе људе да се изборе са друштвеним променама, потцењено и корист од њега није у потпуности остварена.
- 1.3 **Постоји потреба да се препозна универзална вредност неформалног образовања за младе људе нарочито кроз рад светских омладинских образовних организација.**
- 1.4 Под председништвом Његовог височанства Војводе од Единбурга, председавајућег Међународне асоцијације за звања и признања, високи званичници пет највећих светских организација за неформално образовање: Светског савеза удружења младих хрићана, Светског савеза удружења младих хришћанки, Светске организације скаутског покрета, Светске организације вођа девојака и скауткиња, Међународне федерације црвеног крста и црвеног полумесеца, разменили су своје визије образовања младих људи данас и у наредном веку.
- 1.5 Свеукупно, њихове организације данас активно окупљају 100 милиона младих људи, подржаних учешћем одраслих. Оне су доприносиле образовању више од једне мијиларде дечака и девојчица током овог века.
- 1.6 У погледу универзалне важности образовања за младе, високи званичници ових организација утврдили су заједничке ставове засноване на њиховом искуству и стручности на овом пољу.

2. ИЗАЗОВ

Убрзане промене у друштву имају значајан утицај на младе људе и на образовне могућности које су им дате.

2.1 Промене у друштву и њихов утицај на младе

2.1.1 Опште прихваћен модел друштва мења се у многим областима. Неке од ових промена утичу само на одређене делове света док друге имају глобални утицај. На пример:

- Све чешће и све брже промене код становништва, делимично услед веће покретљивости људи, доводе до темељних промена традиционалног начина живота, како у градској, тако и у сеоској средини.
- Развитак структуре породице и све мањи утицај породичног живота на образовање деце и младих људи често их лишвају потребне родитељске подршке. Савремени притисци терају многе одрасле да напусте своје традиције и стога им је веома тешко да пренесу своје вредности и наслеђе будућим генерацијама.
- Развој модела начина живљења на глобалном плану који често не одговара локалној стварности. Као пример се може узети важност куповне моћи који се не слаже са потребама развоја, што води ка немогућности да се испуне захтеви и све већим фрустрацијама, углавном међу младима.
- Видно умањено уверење да ће млада особа моћи да оствари потпун и одговоран живот одраслог човека. Корени овоме су у неодговарајућем образовном систему, нарочито за девојчице и младе жене, недостатку могућности за оспособљавање и хроничној незапослености. Све ово захтева промену у менталитету и перспективи ради потребе за сигурношћу и сталним развојем личности.

2.1.2 Друштвене промене, као што су оне које смо описали, имају важан утицај на младе људе. Да би били способни да делују и дају свој допринос друштву у којем живе, млади људи морају да стекну и развију одговарајућа знања, вештине и ставове не би ли задовољили своје потребе. Ово подразумева:

- Стицање ствари неопходних за живот, укључујући храну, здравље и пребивалиште, запослење или друге значајне активности; као и осећај сигурности.
- Откривање духовне димензије живота.
- Налажење безбедне полазне тачке засноване на вредностима, самосвести и самопоуздању.
- Савладавање промена, што захтева флексибилност, прилагодљивост и покретност.
- Стицање стваралачке контроле технолошког развоја кроз приступ знању и вештинама.

- Борбу против изолације, кроз развој осећаја припадности и идентитета, прихватање и потврђивање у друштву.
 - Стицање осећаја корисности кроз допринос развоју своје и шире заједнице.
 - Учење препознавања вредности сарадње и тимског рада.
- 2.1.3 Специфичне потребе младих људи разликоваће се од земље до земље и у ствари од особе до особе у зависности од одређених околности. Међутим, у сваком случају, они морају да развију себе, да опробају сопствене потенцијалне способности и да открију свет око себе.

Млади треба да имају приступ знањима и стручности да би разумели стварни свет.

Потребно је да стекну активну и одговорну улогу у друштвеном животу и, кроз ту улогу, место и удео у друштву.

- 2.1.4 Каква год да је средина у којој живе, сви млади људи имају исте основне потребе. Они треба да стекну способност да се изборе и способност да постану градитељи сопственог развоја, као особе које су:

самосталне - способне да бирају и контролишу свој лични и друштвени живот и као појединци и као чланови друштва,

спремне да пруже подршку - способне да покажу интерес за друге, да раде са њима и за њих, да деле њихове бриге,

одговорне - способне да преузму одговорност за своја дела, испуне обећања и заврше оно што су преузеле на себе,

предане - способне да се докажу у погледу вредности, одређеног разлога или идеала и да се према томе понашају,

развијајући тако своје пуне потенцијале и као појединаца и као чланова друштва. Овај циљ се једино може постићи ако се младима понуде одговарајуће образовне могућности, које покривају све њихове потребе.

2.2 Дефиниција образовања

- 2.2.1 Насупрот традиционалном погледу по којем се обично реч "образовање" користи за формалне образовне системе (школе и универзитете), аутори овог текста сматрају да би следећа дефиниција била погоднија:

Образовање је животни процес који омогућава стални развој способности једне особе, као појединца и као члана друштва.

- 2.2.2 У овој широј дефиницији, образовање кроз цео живот се ослања на четири стуба¹:

Учити да знаш, учити да радиш, учити да живиш са другима, учити да будеш.

¹ Ова четири стуба и њихова дефиниција сажети су у документу "Учење: ујутрашње богатство" - извештају који је за UNESCO припремила Међународна комисија за образовање у 21. веку, којом је председавао Жак Делор.

Учити да знаш, комбинујући довољно широко опште знање са могућношћу да се дубоко ради на новим предметима. Ово такође значи учити да учиш, да би се образовањем обогатио током читавог живота.

Учити да радиш, у циљу стицања не само стручности, већ и широког спектра животних вештина укључујући и односе са људима и рад у тиму.

Учити да живиш са другима, развијајући разумевање за друге људе, поштовање међусобне зависности, вештину тимског рада и решавања проблема и дубоко поштовање вредности заједништва, међусобног разумевања, мира и правде.

Учити да постојиш, да би боље развио своју личност и поступао са све већом самосталношћу, проценом и личном одговорношћу. С тим у вези, образовање не сме изоставити ни један аспект у развоју потенцијала једне младе особе.

2.2.3 Аутори стога сматрају да је образовање и лични и друштвени процес. Требало би да подржи развој особе, и као засебне личности и као члана друштва.

2.2.4 Разни образовни чиниоци дају допринос потпуном личном и друштвеном развоју појединца. Опште прихваћена дефиниција UNESCO - а приказује три различита типа:

Формално образовање је хијерархијски структуриран, хронолошки степеност образовни систем који се спроводи од основних преко средњошколских до високошколских институција.

Животно образовање је процес где сваки појединац стиче ставове, вредности, вештине и знања кроз дневна искуства, на пример из породице, од пријатеља, групе вршњака, медија и других утицаја и фактора у окружењу.

Неформално образовање је организована образовна активност ван оквира установљеног формалног система која би требала да служи препознатљивој циљној групи са препознатљивим сазнајним циљевима.

2.2.5 Сва три наведена типа образовања играју посебне улоге које се међусобно употпуњују и све су неопходне да би се дошло до жељеног резултата. У ширим цртама:

Знање и стручност се углавном могу добити кроз *формално образовање*.

Неке вештине, и личне и друштвене, нуди *животно образовање*.

Стицање животних вештина и развој ставова заснованих на целомитом систему вредности могућ је кроз *неформално образовање*.

2.2.6 Једно од главних питања са којима се данас суочава образовање је непрестана тежња да се формалном академском образовном сектору посвети више времена, средстава и одговорности. Као резултат, није призната важност неформалног образовања а средства потребна да га подрже изостају у све већим захтевима за ограниченим средствима и ресурсима.

2.2.7 Важност неформалног образовања потиче из посебних особина које су му својствене и којих, у великој мери, нема ни у формалном ни у животном образовању.

3. Особине организација за неформално образовање

Организације за неформално образовање, као што су омладински покрети, имају један број особина које им дају јединствену способност да доприносе образовању једног појединца кроз цео његов живот.

Прво, оне су обично усмерене ка људима и стављају јак нагласак на посвећеност и одговорност сваког појединца у вођењу свог личног процеса развоја.

Друго, све оне имају заједничких неколико или све следеће особине које их раздвајају од других организација и јачају мотивацију особе да преузме активну улогу у процесу учења.

- 3.1 **Добровољни рад.** Омладинске организације су добровољне. Ко год одлучи да се придружи једној таквој организацији то ради својом слободном вољом или, ако и постоји одређени притисак од стране породице или вршњака код приступања, особа убрзо донесе слободну личну одлуку да ли ће остати или не. Ово добровољно укључивање јача мотивацију и оданост појединца и има позитиван утицај на обликовање карактера.
- 3.2 **Искусствено учење.** Организације за неформално образовање нуде практично поље искуства у својој области интересовања. Учење долази као резултат практичног искуства а не само од теоретског објашњења. Развој вештине заједничког живота долази, на пример, као производ непосредног искуства заједничког живљења. Откривање својих личних способности и ограничења резултат је непосредног учешћа у спровођењу неког пројекта или покушаја да се савлада стварни изазов.
- 3.3 **Прогресивни програми.** Већина образовних омладинских организација имају прогресивне димензије у својим програмима. То је флексибилан начин да се помогне особи да лако процени сопствени развој током одређеног периода, без крутости која одликује утврђени школски систем. Особа започиње, спроводи и извршава делове програма када је за то спремна, у складу са нивоом свог развоја и менталном спремношћу. Повезана са природом добровољног рада организација и са личношћу, прогресивна димензија постаје веома моћно средство развоја. Ово нарочито важи ако се прихвати као начин на који ће особа проверити сопствени напредак, упоређујући га са претходним стањем уместо надметања са другима.
- 3.4 **Група вршњака.** Млади људи природно желе да су укључени у неку групу. Организације за неформално образовање проналазе начине да усмере ову природну тежњу да би је обогатиле образовном димензијом. Група вршњака представља савршени оквир у којем појединац, у сарадњи са другима, може планирати и спроводити пројекте, преузимати задужења, упознати односе, преузети поједине улоге, размислити и процењивати са другима, добити мишљења других и давати своје и учити из искуства.

Надаље, група вршњака игра изузетно важну улогу у процесу усвајања вредности код младих људи. Мишљење вршњака је нарочито важно када млада особа мора направити избор, посебно онај који је заснован на вредностима (као што је дрога, сексуални односи итд.)

- 3.5 **Однос млади - одрасли.** Омладинске образовне организације нуде могућност да се оствари право партнерство између младих и одраслих особа у ситуацији где су и једни и други волонтери и где су свесни да могу учити једни од других. То партнерство подразумева узајамно поштовање и уважавање. Ретка су места где се овакав однос између младих и одраслих може изградити у неауторитативном маниру а омладинске образовне организације су од свих тих места најзначајније.
- 3.6 **Учење вештини управљања.** Омладинске образовне организације скоро непрекидно нуде, као део својих програма, могућност да млади људи преузму руководеће улоге. То им омогућава да стекну управљачке вештине и да их постепено развију и користе не чекајући "да одрасту". Као резултат, имаће значајно практично и непосредно искуство у једном демократском процесу на доношењу одлука и одговорном демократском управљању, што ретко нуде друге образовне институције.
- 3.7 **Развој система вредности.** Све ове организације засноване су на скупу вредности, које су осликане у самој природи сваке од њих. Оне су саставни део уређења организације и јако утичу на њене активности, методе деловања, стил и везе са околином. Организације, стога, нуде младим људима прилику да открију, анализирају и развијају вредности и њихов утицај, те да временом изграде лични скуп вредности који ће руководити њиховим животима.

4. Шта предузети?

Све брже промене у друштву имају значајан одраз на животе младих људи те је хитно потребно да цео образовни систем, у свим његовим сферама, призна утицај ових промена и да омогући младим људима да се суоче са изазовом новог миленијума.

Аутори овог текста снажно подстичу све оне који ће обликовати образовну политику за младе људе у новом миленијуму **да прихвате да је неформално образовање битан део образовног процеса и да уваже допринос који могу дати организације за неформално образовање.**

Од њих нарочито тражимо да:

- Пронађу дијалог са организацијама за неформално образовање.
- Подрже и употребе вештине, средства и искуство омладинских организација за неформално образовање.
- Ојачају партнерство између формалног, животног и неформалног образовања да би се осмислила политика која спаја све образовне потребе младих људи.

И коначно аутори топло позивају све друге организације за неформално образовање да подрже и придруже се визији израженој у овом документу.

Садржај

Образовање младих људи Изјава на прагу 21. века

1. Увод страна 3

2. Изазов страна 4

- 2.1 Промене у друштву и њихов утицај на младе
- 2.2 Дефиниција образовања
- 2.3 Одрастање у условима све веће несигурности
- 2.4 Крајње сиромаштво и потрошачко друштво
- 2.5 Школско образовање: Право и гаранција за будуће запослење?
- 2.6 Улога жена

**3. Особине организација за неформално
образовање** страна 7

- 3.1 Добровољни рад
- 3.2 Искусствено учење
- 3.3 Прогресивни програми
- 3.4 Група вршњака
- 3.5 Однос млади - одрасли
- 3.6 Учење вештини управљања
- 3.7 Развој система вредности

4. Шта предузети? страна 9

